

**Programa d'Atenció a la Maternitat a Risc
Memòria 2016**

ÍNDIX

1. Context del Programa.
2. Cartera de serveis i prestacions.
3. Detecció i Prevenció de la violència de parella.
4. Activitat desenvolupada.
5. Perfil de les dones ateses.
6. Mosaic de serveis complementaris.
7. Col·laboració i suport d'organitzacions públiques i privades.
8. Disseminació de la cartera de serveis i prestacions.
9. Xarxes Internacionals.
10. Entitats Finançadores
11. Declaració d'autoria.

1. CONTEXT DEL PROGRAMA

El Programa Atenció a la Maternitat a Risc funciona ininterrompudament des de l'any 1992 fins l'actualitat oferint serveis de planificació familiar i de prevenció de la interrupció voluntària de l'embaràs des d'una perspectiva pro-elecció a dones en situació vulnerable o en risc d'exclusió social.

Els finançadors principals d'aquest Programa durant 2016 van ésser el Servei Català de la Salut i el Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Així mateix cal destacar que al llarg de l'exercici 2016 a Catalunya s'han desenvolupat les opcions assistencials previstes per la Ley de salud sexual y reproductiva y de la interrupción voluntaria del embarazo 2/2010 de 3 de Marzo.

L'Associació Salut i Família va continuar mantenint durant l'exercici 2016 relacions actives de col·laboració amb les diverses administracions públiques i proveïdors públics i privats alhora que va desplegar intenses iniciatives d'advocacia a favor de que les necessitats de les dones i les famílies vulnerables siguin objecte d'interès general i d'inversions econòmiques per part dels poders públics i de la iniciativa privada.

Les iniciatives d'advocacia més significatives van ésser l'elaboració i difusió a tot l'Estat dels Informes Maternidad en la Adolescencia y su Impacto Intergeneracional que va revisar i contrastar l'impacte de tot un seguit d'efectes sanitaris i socials intergeneracionals de les restriccions a la capacitat de les adolescents per decidir sobre l'avortament voluntari i l'Informe Impacto de una reforma legal restrictiva del aborto en España sobre la salud pública y los derechos básicos que va revisar i contrastar des de la

perspectiva de l'evidència científica disponible, l'impacte de la reforma presentada pel Ministeri de Justícia del govern espanyol sobre la salut de les dones, la salut reproductiva i la prevenció de l'avortament, les víctimes de la violència de parella, la salut fetal, neonatal i infantil, les oportunitats de vida per a les adolescents, els grups vulnerables de dones i famílies, la pobresa infantil i familiar i el sistema sanitari, així com sobre els drets humans bàsics i la igualtat efectiva entre dones i homes. Els informes estan accessibles a: <http://www.saludyfamilia.es/ca/maternitat-risc/atencio-maternitat-risc>.

Al llarg de 2016 s'han desenvolupat Tallers de Sensibilització i Formació sobre Millorant la planificació de la teva família: contracepció de llarga durada i Entendre al teu Bebè: enfortint el vincle mare-fill per tal de respondre a les necessitats de les dones, les mares i les famílies vulnerables de tots els orígens i especialment a la formació dels líders de les organitzacions que treballen en xarxa amb l'Associació Salut i Família.

S'ha promogut un Grupo Interdisciplinar sobre Vivencias de Pérdida Perinatal realitzat per la psicòloga del Servei de Consell Familiar i l'equip de l'Hospital Valle d'Hebron de Barcelona que ha rebut la qualificació i el reconeixement del Consejo Interterritorial de Salud com a BUENA PRÁCTICA DEL SISTEMA NACIONAL DE SALUD EN LA ESTRATEGIA DE ATENCIÓN AL PARTO Y SALUD REPRODUCTIVA.

2. CARTERA DE SERVEIS I PRESTACIONS

La cartera de serveis del Programa Atenció a la Maternitat a Risc abasta quatre àmbits principals:

- Suport, orientació i acompanyament durant la crisi que suposa un embaràs no desitjat.
- Facilitació de l'accés als serveis sanitaris públics a les dones embarassades en risc d'exclusió social.
- Servei de contracepció immediata de llarga durada.
- Servei de Consell Familiar en col·laboració amb la Maternitat de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron.

Les prestacions disponibles són:

- Test d'embaràs immediat, fiable i gratuït.
- Orientació, suport i acompanyament individual gratuït a les dones de tots els orígens que es troben en una situació d'embaràs no desitjat. Aquesta prestació es basa en els principis de pro-elecció i aplica les opcions previstes a la Ley de salud sexual y reproductiva y de la interrupción voluntaria del embarazo 2/2010 de 3 de Marzo.
- Tramitació de la documentació d'accés als serveis sanitaris públics a dones embarassades de tots els orígens.
- Contracepció immediata i gratuïta mitjançant un dels següents mètodes de llarga durada:
 - Implantació d'un DISPOSITIU INTRAUTERI amb alta càrrega de coure de cinc anys de durada.
 - Col·locació de l'implant hormonal subdèrmic IMPLANON de tres anys de durada.

- Suport i orientació psicològica a dones i parelles en situació d'interrupció voluntària de l'embaràs per una causa de risc fetal, òbits fetals, dones embarassades en situació de risc, nounats de risc i mort perinatal.
- Tallers de sensibilització i formació sobre Millorant la planificació de la teva família: contracepció de llarga durada i Entendre al teu Bebè: enfortint el vincle mare-fill adreçat preferentment a líders de les organitzacions que treballen en xarxa amb l'Associació Salut i Família.

3. DETECCIÓ I PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE PARELLA

La violència contra les dones es manifesta a totes les classes socials, nivells econòmics i educatius i tant a l'àmbit urbà com rural. Tanmateix, les dones amb pocs recursos educatius i econòmics refereixen patir violència de parella més freqüentment que les dones pertanyents a sectors socials menys desfavorits.

L'Associació Salut i Família està fermament compromesa en la recerca operativa, la prevenció i la detecció precoç de la violència de parella contra les dones vulnerables i en l'atenció immediata a les víctimes. Per aquest motiu, qualsevol dona beneficiària de qualsevol programa o servei de l'Associació Salut i Família és subjecte d'una exploració activa sobre la presència o no de violència de parella en la seva vida i en cas afirmatiu rep una oferta d'atenció i orientació immediata de tipus jurídic i psicològic.

Durant l'any 2016 s'ha explorat la violència de parella mitjançant el test Partner Violence Screen (PVS) en el 96,7% dels casos atesos i s'ha registrat una prevalença del 7,9% que implica una disminució de 0,5 dígits respecte l'any 2015.

4. ACTIVITAT DESENVOLUPADA

- Suport, orientació i acompanyament durant la crisi d'un embaràs no desitjat: 875 casos
- Facilitació d'accés al sistema sanitari de dones embarassades en risc d'exclusió social: 37 casos
- Contracepció immediata de llarga durada: 2.420 casos
- Servei de Consell Familiar: 332 casos
- Assistència a Tallers/Jornades: 144 participants
- Exploració de violència de parella en: 96,7% casos
Prevalença de violència de parella a: 7,9% casos

ACTIVITAT TOTAL: 3.808 casos

El nombre de casos atesos per contracepció immediata de llarga durada suposa 2,7 vegades els casos atesos per crisi d'un embaràs no desitjat. Dels casos atesos per contracepció de llarga durada el 61% van ésser implantacions de DIU i el 39% col·locacions d'IMPLANON.

5. PERFIL DE LES DONES ATESES

L'anàlisi del perfil de dones ateses es fa agregadament per a les dones que consulten per una crisi d'embaràs no desitjat, contracepció immediata i/o sol·licitud d'accés al sistema sanitari i de forma singularitzada per a les dones ateses al Servei de Consell Familiar.

Pel que fa a les dones ateses als àmbits de crisi d'un embaràs no desitjat, contracepció immediata i sol·licitud d'accés al sistema sanitari el 61,7% eren de procedència estrangera i el 38,3% espanyoles, residint el 60% a la comarca del Barcelonès i el 40% a d'altres indrets de Catalunya. Les vies d'arribada al Programa van ésser en primer lloc els centres sanitaris (47,3%), seguida de la iniciativa pròpia (44,2%) i en tercer lloc centres variats (8,5%).

La franja d'edat de 26 a 35 anys aplegava el 44% i les menors de 19 anys van suposar el 4,5%. L'estat civil fou soltera el 49,2%, tot i que amb independència d'aquest estat civil el 15% manifestaven tenir una parella amb una durada de la relació inferior a l'any.

Únicament el 36,7% de les dones tenien un treball assalariat o autònom mentre que el 36,2% estaven a l'atur i el 6,7% es trobaven en situacions de precarietat que anaven des de l'economia submergida fins la prostitució. A banda, el 38,7% de les dones no en tenien cap ingrés propi. L'analfabetisme funcional va estar present en el 3% de les dones, el 27,1% declaraven tenir estudis primaris, el 60,8% estudis secundaris i el 8,2% estudis superiors.

Cal destacar que el 41,6% de les dones no havien consultat cap servei sanitari per motius de planificació familiar en els darrers dos anys i el 40,4% declaraven no utilitzar cap tipus de contracepció mentre que el 20,8% usaven el preservatiu i el 21,9% l'anticoncepció oral.

Entre les dones ateses va predominar la baixa fecunditat de tal manera que el 24,4% no en tenia cap fill i el 30,4% en tenia un, mentre que només el 5,7% en tenia més de tres fills.

La utilització de la interrupció voluntària de l'embaràs com a estratègia de regulació de la fecunditat va estar present en el 56,4% de les dones ateses que referien la pràctica d'interrupcions anteriors de l'embaràs i pel que fa a la decisió actual d'interrompre l'embaràs va ésser unilateral per part de la dona en un 39,7% dels casos.

Pel que fa a les dones ateses al Servei de Consell Familiar el seu perfil està molt condicionat pel tipus de població femenina que atén la Unitat d'Embaràs a Risc de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron. Així el 76,7% eren de procedència espanyola i el 43,4% residien a la comarca del Barcelonès.

La franja d'edat de més de 35 anys aplegava al 50,4% i les menors de 19 anys van suposar el 3,1%. S'observa un desplaçament de les usuàries cap a franjes d'edat més avançades. L'estat civil fou casada o parella de fet en el 82,9% dels casos.

El 76% de les dones tenien un treball assalariat o autònom i el 47,3% declaraven tenir estudis universitaris.

La baixa fecunditat era majoritària de tal manera que el 55,8% de les dones no en tenia cap fill i el 30,2% en tenia un.

El motiu de consulta va ésser en primer lloc l'atenció post-interrupció voluntària de l'embaràs (38,8%), en segon, l'existència d'un embaràs a risc (30,2%), en tercer, l'atenció a un nou-nat de risc (16,3%) i per últim, l'ocurrència d'un òbit fetal i/o neonatal (14,7%).

6. MOSAIC DE SERVEIS COMPLEMENTARIS

Totes les dones ateses al Programa Atenció a la Maternitat a Risc disposen d'accés immediat i preferent als següents serveis complementaris:

- Atenció jurídica i psicològica immediata en situacions de violència de parella.
- Participació en els grups de suport i orientació per a mares immigrants i per a mares joves i adolescents de tots els orígens.
- Orientació i suport jurídic en situacions de conflicte i de canvi familiar a càrrec del Programa "Brúixola".
- Orientació i suport psicològic per a la vida personal i familiar en situacions de conflicte i de canvi a càrrec del Programa "Brúixola".
- Orientació i derivació per a necessitats formatives i laborals a dones de tots els orígens.
- Orientació sobre consum familiar sostenible i prevenció de la pobresa energètica a càrrec del Programa "Revalua".
- Accés a la línia de prestacions La infància és essencial a totes les mares que hi participen als grups de suport i orientació a la maternitat.

7. COL·LABORACIÓ I SUPORT D'ORGANITZACIONS PÚBLIQUES/PRIVADES

Les organitzacions finançadores del Programa Atenció a la Maternitat a Risc han estat:

- Servei Català de la Salut.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

Les organitzacions finançadores del Programa Grups de Suport i Orientació a Mares Vulnerables han estat:

- Ajuntament de Barcelona.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

Les organitzacions finançadores del Programa Brúixola han estat:

- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- Ajuntament de Barcelona.
- Diputació de Barcelona.

Les organitzacions finançadores del Programa Prevenció i Detecció de la Violència de Parella han estat:

- Ministerio de Empleo y Seguridad Social.
- Institut Català de les Dones.

Pel que fa als proveïdors sanitaris públics s'ha comptat amb la col·laboració activa de:

- Programes d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (ASSIRs) de Catalunya.
- Hospital Clínic de Barcelona.
- Hospital del Mar de Barcelona.
- Centres d'Atenció Primària de Catalunya.
- Fundació Salut Empordà.
- Hospital de Figueres.

Pel que fa als proveïdors sanitaris privats s'ha comptat amb la col·laboració activa de:

- Clínica Mèdica Sants.
- Agrupació Tutor Mèdica.
- Centre Mèdic Eira.
- Centre Mèdic Les Corts.
- Clínica EMECE.
- Clínica Dalmases.
- Centre Mèdic Adalia.
- Centre Mèdic Aragó.
- Instituto Ginetec.
- Gine 4.

Pel que fa a la col·laboració de centres socials i organitzacions del tercer sector social s'ha comptat amb:

- Creu Roja de Catalunya.
- Servei d'Atenció a l'Immigrant Estranger i Refugiat, SAIER.

- Federación de Entidades Latinoamericanas de Cataluña, FEDELATINA.
- SOS Racisme.
- Red para el Desarrollo e Integración de Naciones, RUMBOS.
- Federación de Entidades Bolivianas en Cataluña, FEDEBOL.
- Asociación de Mujeres Bolivianas en Cataluña.
- Asociación Salvadoreña en Cataluña.
- Associació Cultural Educativa i Social Operativa de Dones Pakistaneses, ACESOP.
- Punts d'Informació Juvenil (PIJ's) de diversos municipis.
- Serveis Socials Municipals.
- Programes d'Informació i Atenció a les Dones (PIAD's) de Catalunya.

8. DISSEMINACIÓ DE LA CARTERA DE SERVEIS I PRESTACIONS

La difusió realitzada en el marc del Programa Atenció a la Maternitat a Risc ha consistit en:

- S'han rebut 39.229 visites a la pàgina Web de l'Associació Salut i Família i d'aquestes 1.376 s'han fet directament al Programa Atenció a la Maternitat a Risc.
- S'ha difós la cartera de serveis i prestacions entre 3.399 beneficiaris/es institucionals i professionals.
- S'ha difós la Memòria del Programa Atenció a la Maternitat a Risc 2016 entre 3.469 beneficiaris/es institucionals i professionals.
- S'ha difós el Taller Entendre al teu Bebè: enfortint el vincle mare-fill celebrat a Barcelona a l'Abril 2016 a 2.340 beneficiaris/es institucionals i professionals i va comptar amb una audiència virtual de 482 persones i una audiència presencial de 21 persones.
- S'ha difós el Taller Millorant la planificació de la teva família: contracepció de llarga durada celebrat a Barcelona al Juliol de 2016 a 1.153 beneficiaris/es institucionals i professionals i va comptar amb una audiència virtual de 456 persones i una audiència presencial de 28 persones.

- S'ha difós l'Informe Maternidad en la Adolescencia y su Impacto Intergeneracional amb un impacte sobre 8.514 beneficiaris/es (institucions i professionals) durant 2015-2016. L'informe va ésser presentat al Congrés d' UNICEF celebrat a Madrid els dies 10 i 11 de Setembre de 2015 sobre "Emprender con niños y adolescentes. Iniciativas de transformación e inclusión social" al que varen assistir 260 experts/es i ha tingut 3.653 descàrregues.
- S'ha difós l'Informe Impacto de una reforma legal restrictiva del aborto en España sobre la salud pública y los derechos básicos amb un impacte sobre 6.316 beneficiaris/es (institucions i professionals) durant 2015-2016 i ha tingut 442 descàrregues.

A l'Octubre 2016 es va celebrar a Sevilla la Jornada "Maternidades Vulnerables" que va comptar amb el suport i participació de Fundació Atenea, UNAF, el Ayuntamiento de Sevilla i el Instituto Andaluz de la Mujer. Aquesta Jornada va ésser difosa a l'Estat i arreu de Catalunya a 13.592 professionals i institucions i va comptar amb una audiència virtual de 1.553 persones i una audiència presencial de 37 professionals.

A l'Octubre 2016 es va celebrar a Madrid la Jornada "Maternidades Vulnerables" que va comptar amb el suport i participació de UNAF, Fundación Atenea i el Ayuntamiento de Madrid. Aquesta Jornada va ésser difosa a 27.795 professionals i institucions i va comptar amb una audiència virtual de 5.535 persones i una audiència presencial de 58 professionals.

9. XARXES INTERNACIONALS

L'Associació Salut i Família és membre actiu de la Confederation of Family Organisations in the European Union (COFACE), organització europea amb seu a Brussel·les que advoca i promou una agenda política europea més centrada a l'evolució, les aportacions i les necessitats de les famílies. En aquest àmbit, l'Associació Salut i Família juga un paper destacat com a membre del Grup de Treball sobre Famílies Vulnerables i ha estat convidada per COFACE, a la Conferència europea sobre Sustainable Development Goals and Gender Equality: the role of family policies and Exchange of good practices celebrada a Àmsterdam a l'Abril de 2016 i a la Jornada europea sobre Making the EU social rights pillar a reality for Europe's families: mind the gap celebrada al Setembre de 2016 a Brussel·les.

L'Associació Salut i Família és membre de la Xarxa Internacional de Centres Sanitaris Promotors de la Salut i en aquesta qualitat la seva Directora va ésser convidada al Congrés Internacional de Promoció de la Salut celebrat al Juny de 2016 a la Universitat de Yale (New Haven, EEUU) presentant la ponència sobre Creating health promoting healthcare delivery systems through innovative partnerships in policy.

L'Associació Salut i Família és membre actiu de la Unión de Asociaciones Familiares (UNAF). En aquest àmbit, l'Associació Salut i Família ha jugat un paper destacat essent la seva Directora la Coordinadora del Grup de Treball "Enfortiment de la Xarxa" i ha assistit convidada per UNAF a la Jornada Internacional sobre Mutilación Genital Femenina celebrada a Madrid al Febrer de 2016.

L'Associació Salut i Família va participar activament a la presentació de l'Informe Internacional d'UNICEF sobre La Infancia en el contexto de las Migraciones Internacionales celebrat a Madrid al Setembre de 2016.

10. ENTITATS FINANÇADORES

11. DECLARACIÓ D'AUTORIA

Elvira Méndez ha dissenyat i escrit la Memòria 2016 del Programa Atenció a la Maternitat a Risc.

Josep Maria Llampallas ha fet el tractament informàtic de les dades d'activitat i del perfil descriptiu de les dones ateses.

Carolina Herrera ha donat suport administratiu i ha realitzat l'edició.

Elvira Méndez és la responsable de la Memòria 2016.

Març 2017. Barcelona

Composició de coberta: Associació Salut i Família.

Associació Asociación
SALUD y FAMILIA

OFICINES

Barcelona

Via Laietana, 40, 3è 2a B
08003 Barcelona
Tel. 93 268 24 53 – Fax 93 319 85
66
saludyfamilia@saludyfamilia.es
www.saludyfamilia.es

Lleida

Passatge de l'Empordà, 16
25006 Lleida
Tel. 93 268 24 53 – Fax 93 319 85
66
saludyfamilia@saludyfamilia.es
www.saludyfamilia.es